

ДОМАЋИ ЛИСТ.

Цена је листу
на целу годину 2 ф.
на по године 1 ф.

Издаје сваког 1. и 16. дана у месецу.

Уредник, власник и издавалац:
СТЕВАН КОЊОВИЋ учитељ.

Цена за огласе:
на целој страни 8 ф.
на по стране 4 ф.
на четврт стране 2 ф.

ИСТИНА ИЛИ СРЕЋА.

(Росегерове мисли о распрострањању спекулативних наука.)

Er ruft' s mit lauter Stimm' „Ich will sie schauen.
Er sprach'sund hat den Schleier aufgedeckt. Aufewig
War seines Lebens Heiterkeit dahin.
Ihn riss ein tiefer Gram zu frühem Grabe.*)

Schiller.

Можда ће се десити, да вас сасвим утучем, господо. Моја намера није, да изазивам полемiku. него хоћу да речем своје мишљење о нечем што све нас покреће и узнемирује, и то кратко и јасно. Уверење своје о ствари, о којој ће бити реч, несам стекао скоро, давно оно у мени почива; међу тим сам много што шта читао и научио, упознао се са свакојаким друштвеним питањима, научним системама и стварним открићењима духа човечјег, али својег мишљења променио нисам.

Не могу сакрити своју зебњу коју ми улива демагошки правац нашег доба. Па шта хоће тај правац? Хоће да свеколике људе начини паметним и мудрим, хоће да сви све знају. Овај поступак изгледа за похвалу, изгледа нам као нека дужност, да нашу умну тековину на своју корист употребимо, да се духом раз-

* Он виче на јак глас: „ја хоћу да је видим (истину)“. То рече и здера прекривало, — За навек оде ведрина жића његова, са туге веће рано у гроб леже!

вијемо и нарастемо. То би лено и красно било, само да наше духовно усавршавање не би ишло на рачун нечег другог, што је много драгоценије.

Највећа заслуга нашег доба је, што тежи за распрострањањем образованости за просвећивањем; ама највећа заблуда је, што хоће да популарише науку, спекулативну филозофију.

Зао дух наш уселио нам је у главу тог црва, да је крајњи смер човечанства и његова срећа познати све свари. Среће ни онда не би било, кад би баш и могао човек достићи апсолутну истину и прозрети у све тајне природе. Ма баш стручњаци и представници науке ваља најбоље да знају, да општа и апсолутна истина нигда се не да постићи. Првом човеку у рају забранио је Бог јести од дрвета познавања.

Ко каже, да је наша прва и најсветија дужност тражити истину? Ми знамо, да ми њу, наиме први узрок свију ствари, не можемо нигда открити, а нека тежња, која је већ у напред непостижима, не може никако задовољавати и умиривати човечје срце. Истина гола, сама за себе нема за човека никакве вред-

ности, као ни лепота, ни доброта сама за себе. Стварне вредности има за нас само оно, од чега можемо брати каку корист било материјалну било моралну. Има једна врста истине, без које не можемо бити, јер нам је потребна за моралну величину нашу. То је отвореност, искреност. Под именом „истина“ разумевамо ми обично лажи и обмани противну врлину. Ову истину ваља да истражујемо и негујемо по сваку цену; друга нема никака посла са нашом савешћу, са нашом унутрашњом вредношћу.

Ја веома ценим природне науке и филозофију, и свагда ми је у памети, шта све човечанство има овима да захвали; ама по улицама и пролазима проповедати светини и народу, да је његов највиши смер ум и истина, али не истина као врлина него она, која из разума проистиче, јесте судбоносна работа. Каквих маштања не буде на пољу проучавања! Један стави једну хипотезу, други већ ту исту узме за основни закон, а трећи иде још даље, прима је за догму. Обично научењаци се не слажу у једном питању и око тога буде много распре и свађе. Истом пошто је нешто готово и утврђено вредно је да постане својиним народном, претпостављајући, да то има вредности за њега. Хоћете ли да од народа начините све саме филозофе — а добро вам је знано, јако филозофира обичан, полуобразован човек — нећете имати ни филозофа ни радника ваљаних.

Сваке истините мудрости светске прва и највећа заповест је: усрећи себе и своје ближње. Сваки успех на пољу природних наука и филозофије добар је, док доприноси унутрашњој срећи и спољашњем благостању човечјем. Но има много филозофских система, које неће ни

да чују о срећи овог света, него је отворено одричу. Срећа је, веле, празан звук, сан, сенка, оканимо се је, држимо се само истине. Она „истина“, коју модерни метафизичари и модерне материјалисте проповедају није од Бога; она не пружа ни мрвице утехе патничком роду човечјем. Нећемо да наводимо ону науку, која само што ти не каже: убиј се човече, не вреди живети; њен је утицај и моћ врло слаба; тек је она знак времена, узнемирује духове и већем је прождерала по неку жртву. Допуштамо, шта више држимо да је потребно истину тражити и упознавати, ама то упознавање није ње саме ради. Истина није смер, него средство — смер свију материјалних и моралних тежња човечјих не може бити ништа до срећа. Ако се нашали који научењак, те науку баш ње саме ради негује, то је лично уживање, и ми немамо ништа против, док не пређе у прозелитство.* Ко се озбиљно посвети науци славиће победу иза победе. Биће ту нових проналазака и откривења, каквих ми ни у сну нисмо видели; можда ће науци кад год поћи за руком, да температура регулише, неповољна спајања материје и функције у човечјем мозгу изједначи, човека кемајски да дотера, а душевно усаврши; — ми се надамо, да ће наука, проучавање још много среће пружити човечанству, али само екзактна и према смеру наука. Али за пук је она толико колико и ништа, док год се по хипотезама и спекулацијама врзе. Конкретно знање треба да је опште добро, општа имовина, али од филозофирања, мудровања, особито кад пређе у магловиту, метафизичку сферу ваља народ склањати. С тога снми, који филозофске науке — ту

* Бес од обраћивања, фанатизам.

спада и дарвинизам — из добре и практичне намере негују, нека буду уверени, да је добро, да се њихова основна правила не популаришу. То је ли њихова струка, њихова домена (својина). Ако се бави лекар анатомијом, не може захтевати, да се и трговац, земљеделац и духовник њом баве. Известан степен познавања природних закона свакому је потребан, али не дам рећи да нема потпуног образовања без природне филозофије.* Јасно је као сунце, да изображење не лежи у знању, него у духовној способности, умети се наћи у свету, себи и другима бити од користи, једном речју, успоставити и одржати склад између себе самог и света. У том находимо срећу нашу. На страну са научним спекулацијама, кад се о срећи говори. Можда ће ко год помислити на мене, да гађам на смањивање или укидање народних школа! Можда сам при сталица оних догама, које презиру сваку науку и филозофију!

Народне школе су апсолутно и под свима приликама потребне. Њина је задаћа, да дух стручњачким знањем наоружају, срце оспособе, да себе и друге усрећити може, а карактер развију и образују. Такве школе су потреба над потребама. Није желети, да се сељак, занатлија или раденик по творницама кљука ширим теоретским или филозофским знањем и да му се отвара воља на критику. Кад ни једна земља се није латила тог посла, не треба ми да запрвимо. Јер свако мудровање и истраживање ван нашег круга чини нас неспокојним, због тог се непрестано у нама рађају нове жеље, једном речју бивамо незадовољни.

* Супрот метафизици на основу позитивних чињеница своје закључке ствара.

Но како се данас много полаже на образовање ума, а ум је веселила, то нам не остаје друго, него да и ми наше народне школе удесимо тако, да се такмачити можемо. Ја сам ипак тог мишљења, да би ми све користи, које смо у политици, друштву, вештини (уметности) занату и техници стекли, и без метафизичара и филозофа природних имали; и ми би инако стојали што се тиче нашег срца, вере, нашег задовољства и самих себе, да нисмо слушали и верепоклањали тим филозофима.

Сад да кажемо, шта ми разумемо под срећом. Зар се с овом речи не чине злоупотребе? Је ли богати срећан? Је ли здрави? Силни? Срећу свако другојачије замишља. Колико људи, толико разних схваћања среће. Савршена срећа не да се постићи, а желети, да се постигне, значи несрећу желети.

Кад ми за том савршеном срећом не би ни једном жудели? Кад би скромнији били у својим жељама, кад не би тражили преко хлеба погаче? Кад би знали радовати се срећи ближњих својих, а они опет срдчним саучешћем наше патње блажили, не би ли то много значило? Дојакко свака права срећа разбијала се о сурову себезналост човечју. Не би ли та сурова себиčnost могла добити блажи вид? Човек је обилат у помоћи и добар, а то је знак, да ће само онда свој смер постићи, ако буде срећу тражио и налазио у доброту и пожртвовању. Наша образованост нас је додуше начинила осетљивим према свагдашњем јаду и неправди, али је слаба и немоћна да збрише са лица земље јад и неправду; она тешка појединце обећањима, која се у интересу општине не могу испунити; с друге стране се опет оглушује на праведне захтеве поједи-

знаца, смећући зар с ума, да се друштво састоји из појединаца. Још к тому душевне револуције, осећања, што у живот задиру — јурење за напретком, сукоби између срца и ума и т. д. Онда се није чудити, што се човек неугодно осећа, што је изгубио моралну равнотежу, што могу и такве науке ницати, којих је резултат сумња и уништење.

Хвалисав је понос у нас, да смо данас далеко дотерали; ну где је задовољство душевно; чим нас дух времена буде обузео, оде спокојство — срећа, све.

Даље се тако не смеју ствари развијати. Па шта да се ради?

Пре свега ваља тело своје јачати. Гимнастика умна добила је превагу над телесном; постали смо раздражљиви, навек узбуђени, грамзимо за фантомима (привиђење.) Ну можда ће са ојачањем материје наступити суровост срца и нарави. Срце не сме ни одрвенисти ни одвећ омекшати, ваља да је способно за сваку радост и пожртвовање, ваља да осећа, да срећа није ван њега него у њему. — Морал је тако исто стар и потребан као и хлеб свагдашњи. Која корист од новог и пијантног? Кад је о човечјем срцу реч и о његовим тежњама, онда знам се ваља старом, већ познатом враћати, у том налазећи насладе за њега. Кад је већ човек створен — можда би боље било, да га није, кад већ човек срце има — можда би боље било, да га нема, онда зашто да не тражи своје право: срећу постижимо. Руци срце довикује: — справи ми је! Мозгу заповеда: — бави ми је! И мозак хтеде срце преварити, хтеде се од њега оцепити, ударити засебним путем, довикнувши му подружљиво: — шта ти је до тебе и до среће твоје, ја тежим за истином! — Ако у овој

борби мозак победи, а срце подлегне, онда је све пропало; онда би и сам у сав глас викнуо: убиј се, човече, није вредно да живиш за оно, што ти мозак справља.

Било је филозофа, који су ведријим погледом на свет изнели практична морална начела, на темељу којих би се дали видати карактери, породице и државе. То су ваши прави пријатељи, те пуштајте у домове своје. А ван са сумњалима, злогуцима (песимистама), идеалним мудријашима и бездушним материјалистама, који све поричу, што је добро и лепо, а у све верују, што је супротно тому. Не требају нама тужбалице и тице злослутнице, него ми жудимо за топлим зракама сунчаним, за појем тичјим, цвећем, животом, радошћу — све старим знанцима. Питам ја, није ли оно будала, који на сунчану дану затвара очи из разлога, што ће и онако бити ноћ; будалин је оно, који из страха од бола превиди радост. Нико не пориче јад и невољу, ама баш за то што постоје, ваља да се свом снагом боримо против њих, наше биће и мишљење тако удесимо, да јад буде сношљивији, да болови буду блажи, а радост већа и разноврснија, а особито да мету наше чежње за срећом преместимо у себе саме, где неће бити изложена свим могућим случајевима, него ће стојати под браничем и заштитом нашег прекаљеног и очеличеног карактера. Иште се нека извесна величина, да мушко спокојство опет стечемо, у којем наше доба тако здраво оскудева. Ове величине беше некад, и мора је опет бити. Морају се опет оне моралне вредности, као што су чиста савест, и част и т. д. које никака материјална снага, нити икакви случај не може уништити, већма ценити, те

се нећемо свеудиљ тужити, како је све сама таштина, јер ће нас идеална добра верно, крепећи и блажећи пратити кроз цео век. Са здравим телом и добрим срцем нити ћемо се ми на свет тужити, нити свет на нас. Не дајмо се смејати од каквог незнатног човека — нећу да речем сиромашка — из народа; он не зна ништа до копати; он не осећа ништа до да је живети милина; он нема ништа до здраво тело и добру нарав. Тело хоће да извешта и ороне, а душа и срце до века остаје младо.

Темперамент не зависи од нашег избора, исто тако не иште се од нас, да тежимо за стањем оних „незнатних“ из народа. Ми само руком указујемо, где је спокојству стан: у безазлености и задовољности. Ја сам имао прилике да све сталече од најнижег до највишег проучим, и што се тиче морала нисам нашао међу њима велике разлике, девет блаженстава и седам смртних грехова подједнако су посејани по свим друштвеним редовима. Но сам опазио разлику међу људима у осећају среће; не гледајући на темперамент и спољашње прилике нашао сам, да је међу отменијим и охолијим редовима мање хармоније и задовољства, него међу оним доле. Морам наравски допустити, да опет сасвим доле, где потреба и глад владају, о срећи ни помена не може бити; али допаднели ма и обичне нужде који од „бонвивана“, свезналица и теоретичара, видећемо како ће их спасти њихова филозофија: узеће себи живот. Ис-

тина бог имаде великих људи, који су свом душом својом одани не-престаном и озбиљном истраживању (испитивању) у добром смислу, који се радо одричу свију радости и уживања овог света лебдећи им свагда пред очима њиховим један идеал: истина. Такви људи находе задовољства у истраживању, срећу у знању и већ с тога неће омрзнути на живот, што имају прилике да мисле, уче, истражују.

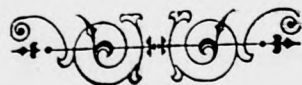
Али за масу нема то никакве вредности, не треба је ни подстицати на тако што. Дужност нам је, да тежимо за оним, што улешава и обогаћава живот, али нам није дужност, да тражимо истину ње саме ради.

Ко би нам и прописао таку дужност? Људи се не обзиру ни на кога до на себе; овај свет, на којем ми морамо било добро било зло живети, начинити што лепшим, унети у њега идеале, у светлости благе лепоте од животиње човека створити племенитим бићем — то је наша дужност. Све што стаје на пут овом смеру ваља отклањати.

Бити срећан, то је прва и ватрена жеља човекова, и потоњи смер његов, а достићи ће га у савезу са добром природом; достићи ће га са светилом лепога у вештини; достићи ће на лествицама врлина. Посредници овог савеза ваља да су научењаци, на ово светило, на ове лествице ваља да указују наши филозофи — само тада ће се јавити као добротвори рода човечанског.

Сомбор.

+

ВОЂАРСТВО.

Очење.

(Окулирање.)

(Свршетак).

В. Нега окуланата (каламака) после очења.

Окулантом називамо онај каламак, кога произведосмо очењем; а био овај да је очен на на будно или спаваће око.

Кад је једном радња овог начина каламљења готова, прва брига је и најглавнија брига да окуланту све оно учинимо да му ништа не пречи његовом „*хватању*“ т. ј. да се укаламљено око лако прими. Наравно први и најглавнији услов јесте сам рад очења, а други она веза којом смо око обмотали. Вежемо ли ми око у дивјаци, — подлоге, а целе те године не приступимо ли том окуланту и не попуштамо му везу, може се врло лако догодити да ће се дивјака растући и напредујући у тој мери и под везом и над везом одебља, да накаламљено место са својом везом буде много тање него и горњи и доњи део дивјаке-подлоге. Веза се тако упије у кору да чисто зарасте и једва се види из коре. Наравно, да кад овако веза стоји на окуланту, да више шкоди него што користи. Прво обуставља и препречује редовно кружење сока у целој биљци; а друго што се окулант баш на том месту може врло лако тек ма и slabим додиром, или малим поветарцем да се пребије и тиме цео каламак да пропадне.

За то је врло нужно после очења за једно 2—3 недеље заићи од окуланта до окуланта и све везе на

онима попуштати, где год видимо да се око ухватило. — А знак да се око ухватило јесте она лисна петељчица у чијем је пазуху око лежало и коју смо оставили при укаламљеном оку. Ако се ова сама за себе осушила па и отпала, а око здраво и једро остало, јасан је знак да се око ухватило. А ако се та лисна петељка осушила а није отпала него почвршће стоји под оком у оном делу штитића на чему је израсла, па још ако је и тај штитић (тај део коре) смежуран и полу сув а боје тавне, знак је да се око није ухватило. Такву подлогу одма ваља, ако је време, поново очити.

Кад се тим начином уверимо да су нам се окуланги добро ухватили, ону везу ваља да одрепимо, одмотамо је и поново је (ову исту или другу) обвијемо али много лабавије него први пут, тек само олако да је око укаламљена места обвијена, да не да маха оним корама, међу којима лежи око, да се од ока разилазе; јер ако се разиђу а око остане само не обвијено, врло лако може бити, ако се ово претходно и ухватило, да се касније осуши, или ако се и не осуши, да у своје време и не потера.

Иза овог посла друга нам је брига, да оне леторасте, у току ове јесени па и иначе догод постоји окулант, који избију под оченим местом, како се који појави одма до основе да га закинемо. Горње нове леторасте не треба дирати, ако је очено на спаваће око. Ове леторасте ваља прва пролећа орезати све над оченим местом, само се тек један део подлоге над накаламљеним местом за 6—8 см. остави који ће заједно са укаламљеним оком кре-

нути, и тек тада, кад нам око кроне, можемо све друге леторасте и под њим и над њим изоткидати, а једино то укаламљено око оставити да расте и напредује. Ако је подлога доле каламљена при земљи онда се овај део подлоге (за 6—7 см.) употреби за природну тачку о чега ћемо израсти окулант како се мало одрвени, кад израсте 1—2 dm. привући и о њу привезати, да тиме дамо окуланту усправан правац у ком треба да расте целе ове године и право, лепо и усправно стабло образује. Ако је пак каламљено горе на повишем стаблу подлоге и то у двогодишњем стаблу или лањском леторасту, а и овај је имао усправан правац, оно се исто тако за овај мах поступа. На против ако је каламљен горе при основи споредног лањског летораста, који на страну иде, скрати се идућег пролећа опет нешто мало више над укаламљеним оком, али се о тај део не привезује истерали окулант, него се ради те цели мора оставити један такав мали део од стабла или гране вођице које усправно тера, које ће тек само врло кратко време као природна тачка послужити.

Такав окулант, који је горе произведен, нема цел да прво стабло образује и тек на стаблу круну; него одма круну, пошто му је подлога уједно и стабло, за то се често овај окулант, како истера 2—3 dm. дуги летораст на врху заломи, да из пазуха сваког листа одма нове залиске леторасте потера, који ће да буду као основа будућој круни. Многи пак пуне летораст овај да расте за ту годину колико хоће и тек идуће треће године (ако је на

спаваће око каламљено) скрате га близу накаламљена места за неколико очију и веле, да ће се те године снажнија основа будућој круни постићи него оним првим случајем. По нашем пак мишлењу, држимо да је онај први начин много бољи, него овај други; а о томе нас и само искуство уверава. За то онда одмах како смо врх од окуланта летораста заломили, можемо и онај део подлоге, што нам је неко време као природна тачка послужио оцехи до надкаламљена и наравно одмах и воћарским воском опточити. Она пак природна тачка која је при земљи код окуланта своју цел вршила, оцече се месеца августа до септембра, и то у косом правцу одма непосредно над накаламљеним местом. Врло косо оцехи, да доњи крај засека захвата положај према окуланту или још и ниже не ваља, него да се засек према горњем делу избоја завршује. Овако ће пре и боље зарастити, а окулант сам себи неће ништа од њега патити. Овај део подлоге не ваља одрезивати са маказама или ножем него оштрим малом тестерицом и за тим оштром ножем поравнити и воском опточити или без овог оставити, пошто ће од садиспаравање сока врло слабо бити, или управо неће га ни бити, пошто улазимо већ у зиму.

Даље нека окуланата се састоји и у том да их, према сушном времену нагонимо да брзо и снажно расту, особито они који су доле каламљени, да тим начином добијемо једно и право стабло, то ћемо пак постићи кад јарчићима уз редовних окуланата, будемо воду пропуштали, која ће врло благодетно утицати на растење њихово.

ПЧЕЛАРСТВО.

Ројидба.

(Наставак.)

10. Вештачко ројење.

Од кад је славни Ђерзон дошао на мисао, да се у кошницама може саће тако удесити, да се оно може водити и уметати, једном речи покретати — од то је доба у сваком погледу пчеларство јако коракнуло напред а особито у тако званом вештачком ројењу; а све је то само последица дубоког и озбиљног проучавања живота пчелијег.

Вештачким ројењем хоће да се замене природно ројење које не иде по нашој вољи, него по инстинкту (нагону) самих пчела. Вештачко ројење у првој линији у виду мсра имати пчеларске околности, због могућности и лакоће рада; а у другој линији велика обзира мора имати и на саму пашу, да кад је она главна, да смо дотле са ројењем готови, да оне без икакве препреке могу ову најбољма и употребити.

Природно ројење обављају оне саме; а вештачко ројење обављају пчелари.

Вештачко ројење у главном можемо да поделимо на двоје и то I. *вештачко ројење искуцавањем* и II. *вештачко ројење дељењем лебла и пчела!*

I. Вештачко ројење искуцавањем.

Овај начин ројења — искуцавањем, јесте врло стари начин. Старији је него и сам проналазак покретног саћа. Овај је начин управо *изрелаз* са природног начина ројења

на вештачко ројење. Овим начином стари умни пчелари, штедише у јесен своје добре пчеле од грозне смрти при вађењу меда. Они их просто куцкањем о кошницу изгонише живо из свога стана и тим упућиваше у другу кошницу да ову народом појачају. Овим начином може се и у пролеће из обичних простих — вршки, плетара-кошница нов рој да истера, да изгони, с тога би га у неколико и *изгнаником* (Triebling) могли да назовемо. А на који се начин овај изгнаник може добити, рећи ћемо ево овом приликом коју више.

Многи пчелари који се нису одали на пчеларење само са Ђерзонкама него имају на своме пчелињаку уз Ђерзонке и по неколико простих плетара пресада ли ради ројења могу из ових оне године, кад се природно ројење не развија баш као што треба, искуцавањем вештачке ројеве да стварају. Такова се година може да деси и онда кад је паша добра, па се и меда може доста да нађе, па ипак ројење тешко да иде.

Кад види пчелар да му таково природно ројење нешто силом иде а овамо време пролази а њиме и паша нестаје или слабија бива, а уз то треба му ројева да напуни своје Ђерзонке он онда једнога лепог топлог дана, када види на пчелама да нису љуте него свом се снагом одале на рад и управо изгледа као да би се оне саме природним путем ројиле, узме такovu кошницу вршку, и учврсти је са батлићем у земљу нешто мало даље пред пчелињаком. На горе разјапљена уста од ове кошнице стави се друга празница устима сво-

јима — уста на уста — и при саставку се добро каквим чистим убрусом (пешкиром — утирачем) обвије и учврсти, да пчеле немогу туда напоље пролазити; уз то се мора и лето на обе ове кошнице заштити. На оно пак место где је ова ројаница стајала стави се једна празна кошница, у коју ће се оне пчеле повраћати које су се на рад винуле. Да би оне две кошнице чвршће стајале једна на другој и да не страхујемо, да ће нам у току рада може бити спасти горња с доње, врло је добро да их одма, пре него што их утирачем обвијемо, прикучимо једну другој јачим дротаним пијавицама. Сад се узму два штапића у обе руке и почне куцкати са обе стране по доњој кошници у којој су пчеле. Ово куцкање с прва краја треба да траје за 2—3 минута. Пчелама неће годити ова луна — куцкање и потезање горе да иду а особито ће их се много нахватати изнутра у кошници око лета, за то би тада ваљало мало отворити исто са доње кошнице и у њу мало дима из пчеларске луле дунути. Пчеле ће се отискивати од лета и пењати горе у празницу, ако нисмо много дима дунули унутра, јер у том случају дим ће се пре него оне дићи у празницу од кога ће се оне при подизању опити и падати доле натраг у ројаницу, или још при почетку подизања док осете горе дим враћаће се натраг, с тога при дувању дима морамо бити врло пажљиви, и само на лето мало дувати. Добро је кад се на жив угљен нешто гљиве метне и то стави доле под пуну кошницу а мала руна где отвори да врло слабо дим кроз ову унутра може продирати; пчеле ће се и тако горе у празницу дивати. После првог куцкања предузима се друго

куцкање, које опет може да траје као и прво а толики је и размак времена за које се време не куцка. Ово се куцкање понавља више пута и сваки пут ове горе и горе диже. Већ после неколико пута овог куцкања моћи ћемо горе у празници приметити неко зујање, то је знак да су се многе већ дигле у празницу. Ако се слабо зујање чује, морамо поново куцкање предузети догод јаче зујање не буде, што ће нам јасан знак бити, да су се многе пчеле у празницу дигле. У том случају окрену се обе ове кошнице у противном правцу т. ј. она пуна ројаница што је била учвршћена при земљи истресе горе заједно са горњом празницом, која је сад у обрнуто стање дошла, сада су празници уста горе окренута а ројаници доле. Кад смо их овако опет удврдили да чврсто стоје, онда са обе песнице жешће треснемо са обе стране о ројаницу, да и оне пчеле из ње у празницу спадну које о крајевима саћа висе или које се по боковима кошнице распудене налазе. А могу се тако и обе кошнице издићи и батлићем доње кошнице о земљу треснути и у том ће случају из зорње у ову доњу још нешто пчела пасти. Тада се обмотани утирач брзо скине са кошница, пијавице откаче и једна кошница од друге раставе. Добро се мора погледати у ројаницу и види ли се на крајцима саћа матица може се слободно брзо руком печupati и бацити у ону празницу у којој се сад налази овај рој изгнаник.

Изгнаник се овај стави на место где је била ројаница из кога смо га добили; а ројаници можемо одредити друго ново место. Пре него што изгнаник ставимо на место ројанице издигнемо ону празницу

цу што је стајала на месту ројанице за целога овог нашег рада и једним треском о земљу истресемо све прикупљене пчеле, које ћемо сад са изгнаником поклопити. Те ће се пчеле дићи и спојити, као што ће се и оне у овај изгнаник вратити, које су за време овог рада на пољу на наши биле.

Не налази ли се матица у изгнанику, пчеле ће заједно по часа све изаћи напоље из кошнице или ће се разићи у кошнице које су поред ове. Тада нам ништа друго не остаје него опет стару ројаницу метути на своје старо место, па ће се тако све поново повратити у њу.

Што нам данас не испаде за руком то можемо покушати сутра.

Уз то нам ваља још приметити да ово искуцавање не шкоди пчелама нити их ражљуђује; ражљутити се могу само на мутним и обљачним данима, с тога овај рад таквих дана не ваља ни предузимати.

Тога дана у вече изгнаника овог треба сместити у ђерзонку и ако се ђерзонка да покретати мора се ставити на место ројанице а ако не оно мора од овог пчелињака бити удаљена бар по часа човечијег хода.

Овај се рад обавља маја месеца или прве поле јуна.

(Наставиће се).

ВИНОГРАДАРСТВО.

Каламљење винове лозе.

Каламљење у зелен.

(Наставак).

XVII. Каламљење ластара у процеп.

Каламљење је ово врло налик на пролетње каламљење у расцеп.

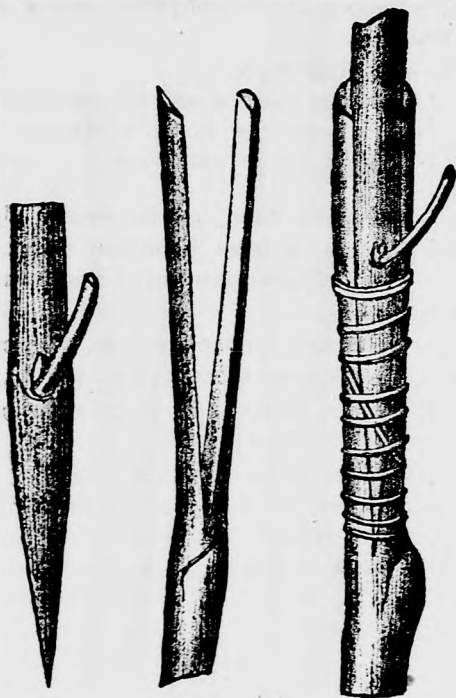
Калами се у оном ластару који се још није одрвенио, него који је још нежан као роса.

При раду морамо на то врло добро пазити да калемластар буде исто онако дебео као и подлога-ластар. Ради се пак на овај начин: Подлога се међу два ока у пола одреже, од калемластара се одсече један део са оком у среди; т. ј. над оком да буде за 3—4 см. а толико и под оком. Овај се део калемластара почињући од ока и с једне и друге стране према оку па до доле задеље тако, да се доле заде-

љани крај заврши у једној ивици — да изгледа као какав заглавак. Подлога се расцени по среди све до 2—3 см. пза ока, тако да на једном делу цепотине остане око а на другом чворик. У овај се расцеп угутне калемластар са уређеним оком толико дубоко, да око на калемластару дође у једну висину међу око и чворик од подлоге (сл 38.) Ово се рафијом али боље још памуком (дебелим вулом) добро увеже и под и над оком. Неки при овом раду још каламљено место и воском опточе, да неби могла с поља у ране влага продирати.

И овај се начин са успехом примењује тамо, где можемо и оком да каламимо. Идуће године можемо од овог каламка или да начинимо наводницу која би ту близу маторог чокота остала или само наводницом да ову лозу упрпољчимо, па тек као такову да је засадимо на друго од-

ређено стално место. Па баш због тога се при овом каламљењу бира подужа подлога-ластар, и на горњем јој крају калами — близу врха. Овим се начином и наша подлога а и американска, нашим финим сортама оплемењује.

(Сл. 38.)

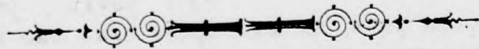
Има их који овај начин каламљења и мало другојачије изводе и то тако, да се подлога-ластар расцепи само до међу око и чворић а даље не; калемластар вичу под оком и то доле под оком за 3—4 см. али тај зарез да је тек и сједне и с друге стране калемластара за 1 см. и то да су зарези, један под оком а друго под чворићем а не са стране према оку. Калемластар се уметне у подлогу да према оку и чвору на подлози лежи, обе се потине приљубе уметутом калемластару и памуком обвију и увезу.

Да не би они покаламљени ластари по земљи лежали и ту може бити и непримљени се, или ако би се и примљени, али због разних негода пропали, обично се иза сваког оваког каламљења удари подаље од маторог чокота за сваки каламљени ластар по једна тачка, о коју се каламак привеже. Ако смо на једном чокоту више ластара каламили то се сви за то лето унаоколо о тачке привежу; у јесен се унаоко наведу, а друге јесени или иза овог идућа пролећа расаде. — При каламљењу овакогом морамо све доње слабе ластаре које не мислимо каламити изоткидати са главног чокота да не тлачи за бадава храну.

Ако нам се каламак ухватио он ће већ за 15—20 дана потерати. Оставимо ли овај заласак да и на даље тера, то ће се над њим горњи део калемластара сасушити па и отпасти. Кад потера каламак, онда главну бригу морамо на то обратити да све доње новопотерале заласке закидамо, да узалуд не тлаче и не одузимају храну и потералом каламку. Уз то се мора и веза помало попуштати да не засеца у подлогу и калемластар и да их не стеже и слободно кружење сока не препречује; спрва је довољно само чворић од везе од се одече, а за тим полако сваки дан попуштати. Потерали каламак да узможе преко зиме издржати, ваља му при крају августа или при почетку септембера мало врх заломити.

Вешт баштован може на дан по овом начину да накалами 250 до 300 комада. Ради се пак маја, јуна па и јула месеца.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

Другови.

Приповетка из народног живота.

Написао

МИЛИВОЈ Ж. ЧУДОМИРОВИЋ

(Наставак.)

ХП.

Зором рано већ је сваки у селу знао о синоћњем догађају.

Био већ и лечник, да прегледи рану . . . Кажу, да је казао, да ће Стеван преболети. Срећа његова, што није нож још врло мало унутра ушао. Ту би му био крај! . . .

— Али опет, неће доктор, да каже . . . вели Пела Говорцијина . . . Није он забадава вртио главом . . . Неверујте, друге, да ће Стеван остати . . .

— Сирома момак! Мора, да је тај, који га је убо, — другога вребао, па у сумраку приметно . . .

— А да приметио . . . потврде неке.

— Приметио, да боме, није него још нешто . . . подсмехну се Пела.

— Него!?

— Е ал' онај Станко . . . тек ће Пела.

— Шта Станко!? . . . чуде се неке.

— Не кажем да је, ал' . . . опет. . .

— Шта, ти знаш?!

— Незнам, ал' можда је . . . рече

Пела.

— Шта, кажи нам, шта?! . . . питаху је радовнало.

И ту сад развезе Пела Говорцијина све потанко, што је чула баш из Стеванови уста онога јутра са прија Јелом.

— Та ни су, да рекнем, зло живили Стеван и Станко, дружили се све до јуче, — па ко би се опет томе и надао! . . .

Дочуо и кнез Ђорђе. . . Размислио мало боље о томе, те је и он посумњао на Станка.

Као старешина села морао се бринути, да уђе у траг убојци, те да га вишој власти преда. . . За то пожури у општину, те опреми редара, да иде да зове Станка.

Овај оде, а газда Срета рече, да му је син још пре воре отишао на салаш. Ја-

вио редар Љуба кнезу, а овај њега отпреми на салаш. . . Ни тамо га није нашао. Свињар вели: отишао некуд на коњу. У том па се и ватра у врбаку указала. Жене, што су на води биле отрчаше прве, а редар Љуба побунио својом виком сво село.

— Врбак горе.

Силам се свет искупио око ватре.

Чудили се где је баба Манда.

— Мора да је изгорела . . . рекоше

неки.

— Сирота баба, ко ће нам добра чинити! рекоше, којима је добро чинила.

— Зар треба вештицу жалити . . .

опет ће неки.

— Ђутите да вас не чује, јер тешко вама . . . стишавали бих их други

И силни разговори подобни тима повели се ту код ватре.

Неки са задовољством гледаху, како горе вештичин стан. Неки су опет гасили ватру, да сачувају околно грмље, које ће се на зиму за гориво употребити моћи.

Док су ватру погасили, у том већ и сунце увелико одекочило.

ХПІ.

Око подне већ сваки је у селу знао, што се догодило између Босе и Станка, и у Врбаку.

Истина Боса је само својим најближим испричала, а ови опет другима.

А ко би опет то и затајао!

Кнез Ђорђе одмах опреми писмо у град, да јави за несрећу, што се догодила код њих, те да се поведе потрага за Станком, који је утекао.

Однео редар Љуба писмо у варош и предао вишој власти, а један га господин питао, да му каже, како се то све догодило. . . Он као општински редар, да би речи да домете, већ све онако рече, као што је у селу чуо.

Мало за тим отвореше се врата и на њима се појави — Станко са једним варошким редаром.

Зачудно се редар Љуба од куд Станко већ ту да је. Хтеде га питати, ал' се није усудио, јер зна, да пред господом треба само оно говорити, што га питају. . . А господин ваљта.

— Је ли то он ?

— Јесте . . . рече редар Љуба. Био је радознао да дозна одкуд Станко ту. Борио се у себи, да ли да га пита или не. Да није ту тај господин, питао би он већ њега а овако није у реду. Али сетио се, да би могао онда у село први новост однети, запита га :

— Станко, од куд ти ту ?!

— Згрешо сам . . . рече Станко.

— Признајеш ?

— А да . . . Но ја сам га ипак осветио, јер сам баба Маиду, која ме је на то навела, удавио А је ли он још жив ? . . .

— Јесте . . . рече редар Љуба. . . Даће Бог, па ће он оздравити. . .

На Станковом лицу указа се лак осмејак; одлану му чисто, кад је чуо те речи од редар Љубе.

Још те вечери, кад је редар Љуба жући дошао, знали су сви у селу, да се Станко предао сам суду . . .

Стеван боловао, па и преболоо.

Оздравио некако треће недеље божињег поста. . .

Због болести његове морали су сватове одгодити.

Венчао се са својом Босом о св. Јовану.

Ко сретнији од ча-Марка Соврића ? Сакупио силесију сватова, па их прочита својски. . . Сви весели, раздрагани па извијају песме лепшу од лепше. . . .

А како је тек Стевану и Боси ?! . . . Па нек им је сретно и од наше стране.

Станко је дуго чекао на осуду. Осудили га на четири године тамнице.

Неки рекли :

— Сам се предао. . . Признао је свој грех. . . Па за то. . .

А други опет :

— Та није за бадава газда Срета Гроздић ишао сваки час у варош. . . .

А ко би то опет знао !

Осуђен је, трпити мора.

• XIV.

Прошло од то доба једно десетак година. . .

У селу скоро да се и заборавило о томе. . . Прича се тек каквоме странцу, који за то незна . . . ал и то, ако се случајно поведе говор о Стевану ил Станку.

Узрујало се село и оно пре пет година, кад је Станко из затвора дошао

али овога пролећа једнога дана, рекао би као по највећма. . . Чућете само.

С почетка га се сваки илонио, а доцније опет је лепо са сваким живио, као и оно пре, док још није у затвору био. —

— Та није он крив. Она га је вештица наговорила.

Ославило пролеће. . .

Једва дочекали људи ово лепо време, да могу орати и сејати.

Куд год се окренеш по пољу, видиш вредне наше сељаке где ору.

Газда запрегао по шест волова у плуг а хајкачом пуца преко њих. . . . А сиромашку су и његова два коњичка мила. па од радости пева, да га је милина слушати.

Сад је томе време, радити се мора, јер живом човеку треба јести.

Са зором остварао и Стеван ча-Марков са слугом плуг волова, па се упутио тамо у поље, које се Јелењача зове..

До вратница испратила га Боса са малим одојчетом у наручју које је треће дете за ово десетак година њихова сретна брачна живота, те му зажелила сретну радњу.

Одмако се већ далеко Стеван, она га још очима прати.

Мислила је: Док наново троје дечице дорасте, неће нам више требати туђин у кући . . . Сретна жена!

Из милих мисли трже је глас : — бројтро Босо ! . . .

Окрете се, и гле ! то јој Станко назва добро јутро :

А она, није ћутала, већ му одпоздрави :

— Бог ти добро дао ! . .

А Станку мило, јер му је тим доказала, да је све заборавила, шта јој је учинио.

— А што да му и не опростим, кад знам, да га је она вештица на зло навела . . . мислила је Боса у себи.

Надао се Станко, да ће му и Стеван опростити, те се упути са својим плугом волова и слугом управо у поље Јелењачу.

Неки, који су то опазили, рекоше:

— Оде Станко за Стеваном, Бог свети зна, шта ће се још догодити !

Рекли, па и погодили, да ће се опет нешто између њих догодити

А рекли за то, јер је Станко увек Стевана избегавао . . . Није воло негде с њиме да се састане.

А данас ће баш да ору њиву до њиве.

Боси за чудо од куд, да јој се Станко јави, кад од кад је дошао из затвора, ни јој је ни речи рекао, па чим је ступила у одају рече:

— Чуј, чико, јавио ми се Станко.

— Он!

— Да Па се упутно тамо на Јелењачу за Стеваном Може бити да ће се помирити.

— Па и треба Та са свима живи у љубави, па треба и са њим.

Кад је Станко на њиву приспео, назвао је и Стевану „добро јутро! . . .“

Стеван се томе изненадио Одпоздравно је са: „Бог ти добро дао! . . .“ насмејао се и радио је даље, јер је он већ почео радити, кад је Станко дошао.

То им је био сав разговор Па и слуге међу собом ни су говорили . . .

Ни ко од њих да попевао, као иначе, већ се само чује хајкача како над главама волова пуца . . .

Оради тако до подне.

У подне Стеван први пустио волове на своју ливаду да пасу, а слугу послао по ужину.

То исто урадио и Станко.

Остали они сами . . . Сваки то иде за својим воловима, да не оде који на туђу ливаду.

Они тако за воловима, а ћуте мислиш, да су од камена . . .

Кажем, ишли они тако за волови, ал одједаред стеванов во упао на станкову ливаду.

Стевану неправо, те пође, да га врати.

— Остави га нек пасе, биће и за моје доста . . . рече Станко.

— Не водем, да чиним штете другоме, а најмање теби . . . одговори Стеван.

— Мени?!

— Да.

— За што?

— Ти знаш.

— Па баш за то смеш. Ја ти никад ни речи рећи нећу . . . Тим би ми се бар у неколико одужо, па оно, што сам ти учинио.

— Ја сам за оне заборавио.

— Ти!

— Да.

(Свршиће се.)

Д О П И С.

Сомбор. 1/12. јуна 1891.

(Освећење новог пчелињака и пчела овдашње српске учитељске школе.)

Високи СНШК. Савет поимајући важност пчеларства и желећи да се што већма у народу нашем и ова грана пољопривреде одомаћи и рашири, благоизволео је сам својом побудом предложити вел. Саборском Одбору, да се одреди 200 ф. на подизање пчелињака уз српску учитељску школу сомборску, како би се питомци овог завода и овој пољопривредној грани у рационалним начелима и основама њеним упознали и тако да је у народ као народни учитељи пресаде, — коју је суму вел. С. Одбор прошле године у једној од својих седница одобрио и послао на сл. Управу учитељског завода да ова са дотичним учитељем (уредником овог листа) пчелињак подигну и набаве пчеле и најнужније ствари. Почетком ове године подигнут је видан пчелињак у школској башти, у коме је узидано 20 к. Ђерзонки берлепшеве системе, уз то набављена једна Живановићевка (американка) по којој ће се више овакових дати правити; набављена је једна Датеова усправна и положена и још друге, као и најнужнији пчеларски прибор. А уз то купљено је и пет пресада — ројаница — из којих ће се ове Ђерзонке у добу ројења пунити.

Кад је ово све свршено и набављено, одреди се дан (1. јун) да се исти пчелињак и већ у њега смештени ројеви свештеником освети. На изречну жељу преч. г. Милутин Гавриловић млади парох сомборски и нови пчелар, на најсвечанији начин освети пчелињак и пчеле у присуству влд. г. Н. Ђ. Вукићевића заводског управитеља преч. г. Мл. Борђоског катихете г. Ж. Поповића катихете и неколико грађана из еуседства, и свих ученика из све три године.

На сред пчелињака намештен беше сточић превучен белим простирачем; на њему намештен крст, калајлија с водом, два чирака са воштаницама, међу којима стајаше и икона Матере Божије, а уз то на тањиру и медна пчелија саћа. Изнутра Ђерзонке бежу до прозора отворене. Свештеник благословив, метнув на себе епитрахил и фелон а окренув се истоку узлепо појање приправника, који су напољу стајали, освети прво водичу затим њоме

пчелињак, пчеле и мед. При освећењу овом врло су тронуле дирљиве речи исказане у молитви, које је отац Милутин јасно и разговетно прочитао: „Создатељу свега — Боже . . . милостиво прими молитве наше, да благоизволиш својим милосрђем благословити и осветити пчеле ове, да обилно плодове своје доносе, ради лепоте и украса св. олтара у храму твојем а уједно да буде за нашу потребу. . . . А у другој молитви, молимо . . . да плодове пчела благослови . . . и да их роду људском умножи. . . . При освећењу пчела и меда са највећим нагласком и разумљивошћу читао је св. Евангелије, како се по Васкресењу Христос ученицима јавно и заискао што да једе, који му дадоше комад печене рибе „и от пчел сот.“ — По том благословив саће сви су од присутни окусили од овогодишњег пчелијег меда.

По свршеном чину освећења изађе вбл. г. Н Вукићевић управитељ из пчелињака и став међу питомце ове учитељске школе отпочео диван говор о пчеларству и моралној и материјалној користи, који би наш народ радећи око пчела могао да има од њих. У говору свом особито је наглашено како је српски народ у старије доба јако неговао пчелу, о чему јасна доказа имамо у многим старим споменицима а особито у Душанову закону и другим; а из новијег доба а особито у прошлом столећу, мало где да се не налази код српских православних цркава по старим записима, као што се такав један стари запис налази и у архиви сомборске црквене општине из средине прошлога века у коме вели да је свака кућа дужна на цркву дати оволико и оволико кошница, што је јасан знак да су онда Срби морали јако пчеле неговати кад су могли по неколико и на цркву поклањати. У свези с тим сетио се говорник и првог српског пчелара у почетку овога века блаженопочившег Аврама Максимовића некадашњег катихете ове учитељске школе, изнесав укратко његов животопис, вели да је он као врло сиромашан, на одвећ удој сивачкој штацији као народни учитељ, почео проучавати све гране пољопривреде а особито ратарство и пчеларство а до какве је савршености дошао у овим гранама јасно сведочи његово „Пчеларство“ које је у оно доба, од врло великог значаја било у српској сиромашној књижевности и од особита уплива било

по тадање пчеларе; то је дело у многоме надмашало многа слична дела и из стране напредније књижевности. Радећи тако пчелу и њиву као сомборски парох и препарандски катихета стекао је врло велик иметак, мучећи се, радећи и штедећи. Да би пак што већма омилио и упутио наш народ у ратарству, кад год би доспео кренуо би се међу своје парохијане и саветовао, говорио, показивао како ово и ово да раде, па кад је видео да му се гдегод речи и не хватају и корети је покушавао само да народ дигне из незнања и сиротиње.

Пошто је говорник изнео ову слику првог српског пчелара метуо им је на срце да и они гледају да прво сами науче основе пчеларства те тако себе даље усавршавајући буду што већма ширили овај племенити рад у наш народ. Јер вели пчеларење је моћно средство да људи постану, кротки, мирољубиви, милостива срца а особито побожни, што је главно на чега наш народ треба привиквати. Уз то људи који се пчелом баве, радо користе и полезне књиге читају и тиме оплемењујући себе оплемењују целу своју породицу и околину, клоне се разних убитачних страсти а привикавају се хришћанским врлинама — о томе нам јасна доказа пружају сва места где се и данас у велико пчелари; и по срцу и по мозгу разликују се од оних који се овим не баве; ко познаје у Срему село Лединце и у њему становнике, о овоме се заиста при првом предузетају с њима могао уверити. Њих је пчела припитомила, привикла раду и вредноћи, научила чистоти и уредности; а кад се све ово налази у српској кући, онда је над овим врлинама и побожношћу која је само природна последица оних врлина. Зато кажите и учите да и ви узможете што скорије друге учите, а уз то с благодарношћу се сетити оних народних старешина који учинише ево ово да вам се могла дати прилика да научите и видите што ће вам целога вашег живота требати ако хоћете да се правим народним учитељима назовете. После ових речи у распламеним младим питомачким срцима једнодушице зачу се „живио!“

У овоме пчелињаку, до овога дана, када пишемо ове редове, већ су 6 ројева смештени, од којих први врло добро успевају.

С.

Позив на претплату!

Овим бројем излази прешилата свима онима поштованим прешилатницима „Домаћег Листа“, који се на њ' прешилатнице само са 1 ф. авер. односно на по године; с тога овим путем најучтивље молимо, да нам се што пре прешилата за идуће по године обнови; као што молимо и оне наше поштоване дужнике, који нам новац још ни за прво по године не послаше, да се са прешилатом целе године што пре пожури, да и ми што пре измиримо шумањарске рачуне, како би с те стране „Д. Л.“ у поштомном смислу уредан био.

Ми се чврсто надамо скорашњој обнови прешилате, пошто смо са своје стране чинили, а и чинимо све и сва садржином и сликама и изгледом и најуреднијим излажењем, да „Домаћи Лист“ што боље и омиљенији буде; а тако исто мислимо и у будуће да чинимо.

Овим путем јављамо да имамо још доста поштомних бројева овогодишњег „Д. Л.“ а неколико још и од ланског, које ћемо по наруџбини уз прешходно примљену прешилату тачно и савесно одмах поштом отпратиши. —

Скупљаче претплате чинимо пажљивима, да на скупљених пет претплатника на целу годину, радо уступамо шести ехемплаг бесплатно, као награду око скупљања претплате.

У Сомбору 16. (28.) јуна 1891.

Администрација

„Домаћег Листа“.

Zombor (Ваџка.)

Из уредништва и администрације „Домаћег Листа“

Г. М. О. — Дубровник. Шумањарски лист на нашем језику латиницом колико је нама познато има, али где управо излази за сад Вас не можемо служити, — да ли у Крижевцу или Загребу, или у ком другом месту то не знамо, кад савнамо јавићемо Вам једном дописницом тачну адресу и цену. Што се тиче „вриједности“ таковог листа, то би Вам саветовао, кад их немамо по избор, да се задовољимо и са оним што имамо, и то да потпомажемо и материјално и морално и тим ћемо се начином моћи у тој мери временом усавршити, да ће се кад тад моћи и бирати а за сад велимо боље је наше и јадније него туђе на ма и боље. — Што се јагода тиче коју бих Вам сорту препоручио заиста је мучна ствар, јер у последње доба толико их врсти има и тако лепих, да би се грамљиво око а и срце човечије тек онда може бити задовољило кад би их све набавио. Замолиште од J. C. Schmidt—Erfurt или од Max Goeschke—Cöthen (Anhalt) специјалне каталоге за јагоде па ћете тамо моћи и по опису и слици изабрати која Вам се најбоље допада; с наше стране препоручујемо тако зване J. Jablanzy. — Marlitt — Al. v. Humboldt. — Th. Mulié и др — А како се обделавају наћи ћете опширно у књизи „Јагода“ од др. Радића, коју ћете моћи добити у свакој нашој књижари.

Г. Д. М. — Кумане. За јагоде важи и за Вас што мало час рекосмо. Можете их запатити и семеном које се већ сад иззрелих јагода може ухватити и у мале расаднике посејати и по том их на приправљене леје расадити, а можете их, пошто сте изабрали врсту, набавити и као младике и ове расађивати. — Уједно молимо да се постарате код Вашег поглаварства да нам рачун што пре подмире.

Штампано код Антона Мужика у Сомбору.